

MARKO MARULIČIAUS

Istorija apie šventąją našlę Juditą,
kroatiškom eilėm sudėta

1501 m.

Marko Maruličiaus iš Splito knyga
apie šventąją našlę Juditą,
kroatiškom eilėm sudėta,
kaip ji nužudo vaivadą Oloferną
jo paties kariuomenėje ir apsaugo Izraelio tautą
nuo žūties.

Knyga parduodama Venecijos prekyvietėje,
parduotuvėje, kuri knygos ženklų pažymėta.

Gerbiamajam Jėzaus Kristaus popui ir ponui don Dujimui Balistriličiui, Splito kanauninkui, savo kūmui, kukli Marko Maruličiaus dovana su nuolankiu nusižeminimu iš dovanotojo širdies.

Gerbiamasis Jėzaus Kristaus pone ir mano kūme, brangusis don Dujimai, šiomis šventojo pasninko dienomis pervertęs Senojo Testamento knygas, palinkau prie istorijos apie gerbiamąją šventąją našlę Juditą ir išdidųjį Holoferną, kuri ji užmušdama išgelbsti Izraelio žemę nuo visiškos pražūties. Kai perskaičiau tą istoriją, sumaniau išversti ją į mūsų kalbą, kad visa tai suprastų ir tie, kurie lotynų kalbos nemoka. Norėdamas tavo šviesybei, gerai mokačiam šią kalbą, paskirti dovana, nusprendžiau perduoti išmintį tų vaikų, kurie per Naujuosius Metus vyresnius savo apdovanoja, papuošę apelsinus kvepiančiais augalais, mairūnu, rozmarinu, rūtom, taigi išradingai paruošia dovana, kad didesnę gautų sau. Mano užduotis nėra pasinaudoti jų gudrybėmis, o tik tuo sugebėjimu puošti, nes man nereikia kitokio atlygio negu jau esu gavęs: tikrąją ir idealią jūsų meilę, kurią iš tikrųjų jaučiate man stipriau negu esu vertas, bet kurią, jūsų kilnybe, pridera jausti kiekvienam ir kuri yra kiekvienam paslaugi. Taigi, kaip jau minėjau, tą gudrumą perduodu stengdamasis šią istoriją parašyti taip, kad būtų daili ir gausiai puošta. O tai dėl to, jog nesakytumėt, kad jums dovanuju tas vertybes, kurias savo knygoje jau buvot radęs. Iš tikrųjų, kūrinys labai puošnus, kai gerai išžiūrėsite, pasakysite: knyga pasikeitė lyg vaismedžiai per žydėjimo metą. Šį pasakojimą užrašiau eilėmis, sekdamas senųjų poetų pavyzdžiu, kuriems nepakanka pasakoti, kaip atsitiko, o supina daug įvykių, kad įtiktų tiems, kurie skaitys, kaip ir puikus virėjas meniškai aptarnauja, dėdamas ant svečių stalo ne tik keptą ar virtą maistą, bet prideda į jį šafrano, pipirų bei kitų prieskonių, kad gardžiau būtų tiems, kurie atėjo švęsti. Nors mano talentas nėra toks vertingas, vis dėlto, atsiduodu jūsų malonei, jog tinkamai jį priimsite dėl paprasto geraširdiškumo ir širdingo paslaugumo, kuris nuo senovės tarp mūsų. Taigi siunčiu jums didžiai gerbiamą poniją Juditą, kuri galbūt ne mažiau pasidabinusi, nei kad pasirodė

Holofernui, ne todėl, kad jus kaip jį apgautų, bet, kad sustiprintų, šventumą puoselėjant, jūsų akims parodžiusi visą grožį, puikumą, tvirtybę, išdidumą ir garbę savo, kuriais buvo pasipuošusi daug prabangiau ir dailiau nei tie, kurie puošiasi šilku, auksu ir perlais, žinodama, kad galės garbingai gyventi po jūsų stogu kaip kažkada Betliejuje po savuoju gyveno. Kai su ja maloniai kalbėsite, manau, kad ne mažiau ją garbinsit nei šventikas Eljakimas, kuris ateina iš Jeruzalės su visais levitais į Betliejų, kad ją pamatytų, išgirdęs apie jos širdingumą, didvyriškumą ir gyvenimo šventumą. Todėl jai išreiškia ypatingas padėkas, tinkamą pagarbą, didžiai ją išaukštindami; meilę tyrą, dievišką, dvasinę, niekuo nesuteptą, kaip ir derėtų šventiesiems ir kaip Dievo tarnams tiktų. Ir jūs nuolankiai ją priimkite, geraširdiškai sutikite, ir tai, ką, visad šlovinate darbais, pašlovinkite ir lūpomis, nes ji priprato būti garbinama, ypač jūsų luomo. Ją priimkite, o man įsakykite: prisiekiu jūsų luomui, kad visada būsiu pasiruošęs vykdyti viską, ką liepsite, kiek tai bus įmanoma. Mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus ramybė ir atlaidumas visada tebūna su jumis. Amen.

Nuo Kristaus gimimo tūkstantis penki šimtai pirmieji metai, balandžio dvidešimt antroji diena, Splitas.

Trumpai pateikiamas visas pasakojimas, sudėtas giesmėse.

Nabuchodonosaras, Babilono ir Asirijos karalius, valdęs Ninivos miestą, nugalėjo Arfaksadą, Medijos karalių, prie Eufrato upės. Liepė tiems, kurie su jo valstybe ribojasi, pasiduoti, bet anie nepakluso. Savo vaivadą Holoferną su kariuomene pasiunčia, kur tik jie nueina, viską užgrobia. Pagaliau priėjo Izraelio žemę, kurioje didžiulė baimė kilo. Jeruzalėje daug atgailavo ir aukojo, į Dievą kreipdamiesi. Jis apsupo Betuliją, vandenį tekėjusį į miestą nukreipė, o priemiestiniams šuliniams sargus paskyrė. Įsako Ahiorą, vaivadą savo, Amoniečių sūnų nuvesti ir perduoti betuliečiams, prisiekdami jį nužudyti su jais, nes sako, kad nesugebės nugalėti žudų, jei jie neprasikals savo Dievui. Mieste nebelieka vandens, ruošiamasi pasiduoti. Ozija, miesto kunigaikštis, paprašo dar penkias dienas palaukti Dievo pagalbos. Judita, šventoji ir kilmingoji našlė, jiems priekaištauja, kad Dievui datos nustatinėjamos. Tik ji viena naktį Dievui pasimeldus, pasipuošia ir su tarnaitė savo Abra eina pas Holoferną. Kai jis keturioms dienoms prabėgus, girtas užmiega, ji jo paties peiliu jam galvą nupjauna, mieste iškelia, kariuomenė išsigąsta, miestiečiai juos sumuša, sutriuškina ir turtingi

grįžta. Tą pamatęs Ahioras priima jū tikėjimą ir Betulijoje pasilieka. Iš Jeruzalės didis šventikas Elijakimas su visais šventikais atvyksta Juditos pamatyti: Dievą šlovino, ją gyrė. Ji pas savuosius į Jeruzalę patraukė, bažnyčioj nusilenkė, dovanas paaukėjo ir kadangi jau tris mėnesius čia šventė, namo grįžta. Judita po pirmojo vyro Manašio mirties, antrą kartą neišteka, šimtą penkerius metus nugyvena, vyro kape palaidojama, liaudis septynias dienas jos gedėjo. Per jos gyvenimą nebuvo jokių karo negandų patirta, jos pergalės dieną kasmet švenčia ir pagerbia visa Izraelio tauta, netgi tada, kai jie kentėjo, visada už viską Dievui dėkokime. Amen.

Kas kiekvienoje giesmėje pasakojama.

Pirmoji giesmė. Nabuchodonosaras, nugalėjęs Arfaksadą, Holoferną su kariauna pasiuntė šalis užkariauti, norėdamas visą pasaulį valdyti.

Antroji giesmė. Kur Holofernas su kariuomene pražygiuoja. Ką užkariauja. Ateina į Gabą, Jeruzalė paskendusi baimėje, viziriai pradeda Ahioro nekęsti, nes jis kalbėjo tiesą apie Jeruzalės tautą.

Trečioji giesmė. Holofernas Ahiorą surištą į Betuliją ištremia, norėdamas jį kartu su miestiečiais pražudyti, kaoi juos triuškins. Ozija pakviečia Ahiorą su šventikais vakarienės. Holofernas Betuliją apsupa; mieste stinga vandens, po penkių dienų miestiečiai nori pasiduoti. Judita ant jų įtūžusi.

Ketvirtoji giesmė. Judita su Abra išeina iš miesto; Dievas jai grožio suteikia, nors ir taip labai graži buvo, Holofernas, ją pamatęs, aistrą pajunta.

Penktoji giesmė. Holofernas į savo pilį ir Juditą pasikviečia vakarienės, vėliau girtas užmiega; kaip blogai apsirijimas ir girtuoklystė. Judita Holofernai galvą nupjauna ir mieste iškelia. Ahioras naują tikėjimą priima ir Betulijoje pasilieka.

Šeštoji giesmė. Betuliečiai išeina su ginklais. Kariuomenė, pamačiusi nužudytą Holoferną, bėgti pradeda, miestiečiai juos veja ir grįžta nugalėję. Didis šventikas Elijakimas su kitais šventikais ateina pamatyti Juditos, ji pas savuosius į Jeruzalę grįžta, bažnyčioje nusilenkusi, švęsti parkeliauja. Gyveno šimtą penkerius metus; tauta ją apraudojo septynias dienas; jos pergalės dieną švęsdavo. Amen.

Marko Maruličiaus iš Splito knyga, sudėta iš šešių giesmių, kur pasakojama apie šventąją Juditą ir kuri Dievo garbinimu prasideda.

Pirmoji giesmė

Garbė ir šlovė švenčiausiajai Juditai,
Jos žygius narsius apsakyti noriu;
Todėl melsiu, Dieve, palaiminimo tavo
Ir neatimk iš manęs tos malonės.
Esi tas, kuris kiekvienam jos darbui stiprybės suteiki
Ir jos kūną grožiu apdovanoji pagarbiai;
Taigi tu dabar ir man taip padėki,
Kad liežuvis mintis išreikšt galėtų.
Tegu tavo meilė dvasios įpučia man,
Kad išliktų aiškus man protas,
Klajojantis kartu su senaisiais poetais,
Garbinusiais dievus, kuriems pasaulis buvo suvaržytas,
Nes tu esi švenčiausias, tikrasis Dieve mano,
Ištikimiesiems tu – ramybė, dėka tavęs, giedama saldžiai,
O ne dėl devynių deivių vežimų choro,
Prisijungus Apolonui su gitara.
Pasiųsk mano balsą nuo čia aukštyn į dangų,
Kur tavo sostą garbina šventųjų chorai,
Kad tavo rūmuose galima būtų išgirsti,
Kai skaitomos eilės apie Juditą.
Garsų miestą Ekbataną pastato ir įveda tvarką
Garbėtroška medų karalius Arfaksadas,
Kadangi jau mato, kad valdo tautas,
Kurias užkariauja nekenkdamas sau,
Manydamas, kad nei vergais, nei vadžia žmonėms,
Nei plačia gimine pasaulyje nėra pranašesnio.
Bet patyrė, kad netgi didžiausia
Žmogiška šlovė, kurią gali įsivaizduoti, netrunka amžinai.
Nes taip, kaip upė pro šalį greitai teka,
Taip ir šlovė kiekviena, laikui bėgant, blanksta.
Nes tam, kuris aukštai pakyla,
Sunkiau nukritus į bedugnę.
Taigi tas, kuris turėjo tokią valdžią ir jėgą,
Nugalėtas netenka savo balso ir garbės.

Bet ir tie, kurie jį įveikė,
Daug praranda tuščiagarbiais tapę.
Neturėdamas išminties,
Nabuchodonosaras manė esąs lygus Dievui,
Nes subūręs didelę minią prie Eufrato
Ir įkūręs stovyklą, sumušė Arfaksadą.
Džiaugsmingai pro Ninivos vartus įžygiuoja,
Varydamas surakintus vergus būriais;
Kai kurie iš jų pabėga, kiti – žūsta,
Pagrobtuosius turtus į namus savus parsigabena,
Riterius išbučiuoja, apdovanoja kiekvieną,
Kuris kovėsi narsiai,
Vėliau baronus pasikvietęs, tarp jų atsisėda
Ir visiems kalba:
»Jums padedant, drąsieji, į ką tik pažvelgdavau,
Viską užvaldydavau,
Įgijau šlovę ir garbę didžiulę,
O garsas apie žygius mano plačiai pasklido.
Dabar, kai nėra nei vieno, ant
Viso žemės rutulio, kuris manęs nebijotų,
Liepsiu kiekvienam, kuris kaimynas mūsų,
Nuolankiai vykdyti įsakymus mano.
Visiems buvo malonu, visi jam dėkojo,
Išmintį, galią giesmėmis dangun nunešė,
Įsakė pasiuntiniams, kurie
Sienų nebudami miestus lankė,
Nešdami įsakymą Nabuchodonosaro,
Siekiančio valdžios didesnės.
Nei miestai, nei žemės nepasidavė;
Auštant tą žinią karaliui jie perdavė.
Stebėdamasis tuo, akimirką patyli,
Tada širsdamas negailestingai pradeda priekaištauti,
Kalbėdamas šitaip: Kad pasmerks visus,
Kurie jam nepaklūsta.
Ir rėkti pradeda: »Greitai sužinosi, kas aš,
Karmelai ir Libane,
Kedre, taip pat Damaske su Sicilija.

Visa Jordano upė su savo Galilėja
Ir Jeruzalė su Samarija
Bei Etiopija sužinos,
Ką gali mano stiprybė namuose ir svetur,
Ir koks galingas aš su savo šalimi esu.«
Po to, negaišdamas laiko, prisiekia sostu,
Kuris auksu ir brangakmeniais spindi,
Ir pažada visiems didybės liudytojams,
Kad visa tai labai greitai išsipildys.
Kaip klysta tie, kurie apie ateitį kalba,
Neišmintingai teisia, kaip ką tik atsibudę;
Nes žmogus nežino to, kol jam neatveria
Akių tas, kuris žino ir valdo viską.
Karalius toks įpykęs – saulė veidus nušviečia
Į jūrą vakaruose besileisdama;
Naktis jau atskuba, tuomet tauta, gyvuliai,
Žmogus, žvėris ir paukštis, palikę darbus, ilsisi.
Tik jis, iš tikrųjų, nerimo kankinamas,
Pataluose guli, užmigti negali.
Ak, mano vargšeli! Kiek tau kainuoja sostas?
Dabar, kai niekas nebudi, ramybės tau neduoda mintys.
Kaip kad pasiutęs šuo blaškosi
Tarp žmonių, nežinodamas, kur pasukti,
O tik sukinėjas bei taikosi įkasti,
Šen ir ten, išsišiepia ir urzgia:
Taip ir jis, gulėdamas mąsto,
Kad nieko neveikia, o ramybės nėra;
Galvą linguoja, apsiverčia,
Akis užmerkia, bet miegas neateina,
Nes grįžta liūdesys, kuris kankina jį,
Ir godumas graužia, kuris jį verčia užimti viską:
Duok gobšumui, kad suėstų viską, ko trokšta pasaulyje,
Bet vis dėlto nepasotinsi jo iki mirties.
Dar dienai neišaušus
Ir rasai ant gėlių nenudžiūvus, o kalnų
Viršūnės jau baltavo saulės šviesoje,
Ir jūros srovės maišėsi;

Nakties tamsa pamažu traukėsi,
O diena su saulės spinduliais dar nepasirodė,
Tada į menę tarybos nariai susirinko,
Nes jie karaliaus pakviesti buvo, kuriems šitaip tarė:
»Mano visų rūmų, ištikimiausieji tarnai,
Ir kiekvienam susirinkime supratingiausieji
Bei man brangiausieji, žinokite, kad mintis mane
Labai graužia ir ėda, kol nematau,
Kad žemės visos, kurios pasaulyje karaliauja,
Yra nukariautos ir visi mane gerbia,
Todėl nusprendžiau skelbti karą visiems,
Kurie neprisieks, jog bus valdžioj mano.
O pirmiausia užvaldysiu tas šalis,
Kurios nepasidavė, taip, kaip aš norėjau,
Bet tyčiojosi ir šaipėsi taip, kad
Išvarė mano pasiuntinius.«
Išklausę to, senieji riteriai,
Kaip tie, kurie nori įsiteikti ponui,
Visi kepures savo nuo galvų nusiėmė
Bei krite, ant kelių mandagiai padėkojo:
»Ačiū tau« – tarė – »karališkoji šviesybe,
Kad mes tavo gerbiami esame;
O tavo jėgai jau būtina,
Be jokios piktdžiugos, visą žemę užvaldyti.
Nes kuris miestas gali būti taip apsaugotas,
Kad tu jo su savo kariauna nesunaikintum?
Kas gali manyti, kad yra pakankamai stiprus,
Jog su tavim išdrįstų mūšyje susikauti?
Dabar savo valia nuspręsk,
Kaip manai esant geriausia, viskas tavo rankose;
Malonu bus liaudžiai, džiaugsis žemė,
Kai tapsi viso pasaulio valdovu.
Po to tave palikuonys tavo visada aukštins,
Nes, nors ir nuogas gimei, pasaulį užvaldei:
O tavo žodis gyvuos visur šlovinamas tol,
Kol žvaigždės švies, vandenys tekės«.
To pagyrimo įkvėptas karalius ima dar labiau puikuotis,

Taip, kaip kad bangos kyla ten, kur srovė,
Taip lyg tinklus užmetus į svetimus vandenis,
Taip, kaip nuodingosios gyvatės aukštyn galvą kelia.
»Jūs, kurie man paklūstat« – dabar sako – »iškart pakvieskite Holoferną,
Ištikimiausiąjį tarną mano!«
Jam atėjus, tarė: »Puošnioji mano karūna,
Strėlė auksaplunksnė buvai, kur tiktai keliavai!
Drąsus buvai visuose mūšiuose savo,
Engei, triuškinai, sumušdavai priešininkus mano;
O dabar štai, ką tau įsakau:
Surink žmones, taip pat viską, ko jiems reikia.
Pasukęs tuo keliu, į vakarus eik,
Miestus ir kraštus mano vardu užkariauk,
Kad kiekvienas manęs bijotų, kad kiekvienas mane gerbtų,
Kaip pridera ten, kur tik apie mane išgirsta.«
Įsakymą vykdo po karalystę keliaudamas:
Norėdamas kariauti, karžygius suburia;
Suskaičiavus būrius, pėstininkų,
Su kuriais keliaus, buvo šimtas dvidešimt tūkstančių.
Jie buvo jauni, dar be barzdų, pilni jėgų,
Pakankamai pasiruošę sugriauti kiekvieną miestą
Arba kautis mūšyje, ištempus buivolo lankus, kardais kapojant.
Dar tu, kurie ant arklių jodami kariauja,
Dvylika tūkstančių buvo.
Įtempę vadeles, visi draugėj jojo,
Pasirengę mūšiu; arkliai jų žvingavo,
Kojas mėtydami greitai šuoliavo,
Galvas kinkuodami, prunkštė.
Raiteliai strėlėmis ir aštriais pjautuvais
Apsiginklavę buvo, šventiškai pasipuošę,
Ėjo margi kaip pavasarį
Pieva plati įvairiausių gėlių;
Ant galvų turėjo susuktus turbanus,
Žydrus bei baltus, plunksnomis puoštus.
Skydus pasikabinę, ietimis mosavo,
Visi linksmi buvo, būgną mušė;
Kai kurie visu balsu dainavo,

Kai kurie užsivertę ąsotį gėrė.
Priešais jojantys vadai su turbanais
Į juos žvelgdami kalavijais mojavę;
Nuo ginklų ir aukso kiekvienas žibėjo,
Plunksnas jiems už kaklo vėjas taršė.
Prieš kiekvieną arklininkas jojo
Su karūna ir auskaru ausy,
Skydą auksinį ir ietį jo su
Vėliavėle viršų nešdami, kelią arkliams rodydami.
Taip žygiuodami būrius ragino.
Aplinkui jojo hercogai asirų,
Banai ir kunigaikščiai kilmingi,
Tarnai ir riteriai garbingi.
Ratai visko prikrauti girgždėjo,
Čia gertuves nešdami, kupranugariai žingsniavo;
Čia jaučiai lėkė, čia avinai bėgo,
Piemenys jiems švilpė ir šaukė.
Nei vytelės, nei botago iš rankų nepaleido,
Varydami aplink bėgiojo, mušė taip,
Kad anie prakaitu apsipildavo;
Nes jų tuomet buvo tokia daugybė,
Kurios neišmatuosi nei skaičiais, nei ratais, nei bandom.
Iš paskos ėjo Holofernas su kariuomene savo,
Kuris įsakinėjo visiems ginkluotiems didvyriams.
Visi ištikimiausieji tarnai jį supo,
Lanką, strėles plunksnines rankoje turėdami;
Kiti ėjo šaudyklėm mojuodami,
Akmenis į glėbį surinkdami;
Vieni ietimis mosavosi,
O kiri pjautuvus iš makščių išsitraukė.
Apsiaustus nusivilko, marškinius aplink liemenį susiveržė,
Rankoves pasiraitojo, kojines apsirišo.
Greičiau būtų bėgę mišku,
Nei kad elniai bėgtų nuo liūto.
Iš šonų juos ratai saugojo
Kuriuos, lyguma važiuojant, arkliai traukė;

Priekyje ir gale šarvuoti riteriai jojo,
Spindėjo jų ietys ir kardai aštrūs.
Stiprūs, bet pavargę jų eržilai,
Užsidegę į mūsų eiti, o ne grobti.
Už jų arklininkai visi pėsčiomis skubėjo
Bei puokšteles gėlių už skrybėlių užsikišo.
Kai kurie priekin lėkė, o kiti tunikas pasikėlę,
Šalia arklių ėjo į balnakilpę įsikibę;
O čia visų apsuptas
Tas, kuris visų valdovas,
Vežime, iš viršaus ir iš apačios geležim dengtame,
O nuo viršaus iki vidurio dar ir paauskuotame. Sėdi.
Vežime iškelta vėliava plazdėjo
Baltai raudona, iš toli matoma.
O jis ten sėdėjo išsididžiai, aukštai,
Apžvelgdamas plačiai kariauną;
Krauju pasrūvusi akis jo, įraudę skruostai,
Barzda kai kur pražilusi, didžiulis pilvas.
Prakaituodavo ir per šalčius, toks buvo storas.
Jis apvalus kaip dar nekirptas avinas;
O buvo apsijuosęs diržu šilkinium,
Vadeles paleido, papuošalais išdabintas.
Kepurė su plunksna uždėta ant galvos,
Ant klubų – sidabru pjautuvas kaustytas bei durklas.
Todėl visi į jį žiūrėjo; puikiai jam tiko
Kario apsiaustas, kurio audeklas auksu žibėjo.
Jį supo šeši viziriai,
Tarp jų – prižiūrėtojai su šarvais;
Stovintys kaip siena, kuri tvirtovę saugo,
Kad nei žvėris, nei priešiška jėga jon nepatektų.
Tą vežimą didžiulį gyvuliai tempė,
Paskui ėjo juos pakeisiantys stipresnieji;
Tai buvo banda ištvermingų buivolų,
Juodų arklių bei rusvaplaukių jaučių.
Paskui vežimus kuinai slinko, apdengti purpuriniais apklotais;
Vadelės auksu puoštos, paauskuoti žąslai,

Balnai rūpestingai auksu išmarginti,
Iš aukso diržai su paauksuotomis balnakilpėmis,
Patyrusio siuvėjo balno diržai siuvinėti.
O žirgai vienur raudonai, kitur pilkai
Dažytom uodegom ir kirpčiais.
Nebuvo jie bailūs, tik staigūs,
Nebuvo jie sukumpę, puolimui visad pasiruošę,
Be perstojo trypdami kojom nerimo
Bei galvas užvertę mindžikavo,
Klubams trūkčiojant, krūtines išpūtę,
Pasturgalius įtempę, netvirtu žingsniu trypsėjo.
Visa tai stebint, atrodė, lyg skristi galėtų
Žemės nesiekdami; taip jie priekin žengė.
Ant jų medžiotojai bei poukštininkai
Su sakalais ant rankų jojo.
Skalikai ir šunys medžiokliniai įkandin jų bėgo,
Kaip sargai lekuodami vijosi.
Priekyje vežimų muzikantai grojo
Nakarius mušdami, dūdas pūsdami.
O kai kurie, citrai pritariant, dainavo,
Karalystę bei valdovo narsą aukštino.
Čia pievos su kalvomis tapo lygiomis,
Dangus žvaigždėmis nusagstytas atrodė.
Tokį triukšmą keldami levitai atkako,
Koks buvo Jerichono sienoms griūnant.
Nuo triukšmo tokio pašoko tie,
Kurie į Sinajaus kalną atėjo paklausyt, ką
Dievas kalba.
Kai visi su baime laukė,
Griaustinis iš aukštai visu garsu dundėt pradėjo.
Tai kas galėtų stebuklus visus išaiškinti?
Nuo ristūnų kanopų bildesio žemė drebėjo,
Niekas nebeaugo, nei žolė, nei javai, kur tik kariuomenė praėjo.
Tada alkana kiaulė lovį palikdavo,
Žvėris bailus pabėgt nesugebėdavo.
Į žemę krenta paukščiai iš viršaus,
Kai tik kariuomenė sugaudžia gilumoj.

Dulkių kamuoliai aukštyn kyla taip,
Kaip debesys dideli dangų atraukia.
Kaimus ir pilis laukuose visada
Dieną ar tik jai auštant pakeliui padega.
Kur tik sustodavo, ten vanduo dingdavo,
O jie iškart per seklumas brisdavo.
O kai skaičiuot pradėjo, suprato,
Jog jau dešimt dienų savo suręstais plaustais per upę keliasi.
Miškuose jų tiek daug knibždėjo,
Kiek skėrių į laukus priskrido,
Kai Egipto vyrai su karalium prasikaltusiu buvo nevilty, aštuntąją Dievo
rykštę pajutę.

Kas būtų toks drąsus, kad jų sulauktų ?
Arba, iš tolo juos pamatęs, neparkluptų ?
Manau, ir despotas, ir caras, ir sultonas sudrebėtų ,
Dar kardo nepajutęs, nugarą atsukęs,
Dieną naktį neatsigrėždamas bėgtų .

Antroji giesmė

Olofernas, keliaudamas su stipria kariuomene,
Skubėdamas jau perėjo visą Asiriją,
Norėdamas atlikti viską kuo greičiau, kad nubaustas nebūtų ,
Kad galingas karalius Nabuchodonosaras jo nepapeiktų .
Niekur nesutiko pasipriešinimo, prieina kairįjį Cilicijos kraštą,
Prie Angisko kaln ir tada, puldamas kaip smakas, pasėlius sudegina,
Visą kraštą su miestais užima.
Bet, kadangi sostinė Melotas nepasiduoda,
Tikėdamasi, kad apsigins, pereina gynybines sienas,
Iš karto, vienu smūgiu užima,
Sumušta kaip gyvulius, o miestą sugriauna.
Viską, kas lieka, išstampo, ir, perėjęs viršūnę,
Apiplėšia ir pavergia žmones, buvusius Tarsiečius;
Ir akimirksniu Celino žemės gyventojus
Nužudo ir Izmaelio sūnus ištaško.
Perėję Asiriją, pajuda per Eufratą,

Apsupa Mesopotamiją,
Pilių priėjimus, laukus, kalnus
Ir miestus, esančius Sirijoje, bei jų žemes,
Kurias pasiekti galėjo, nuo Mambre upelio,
Taigi verkia rytinė jūros pusė
Nuo Cilicijos iki
Plačiojo Jafeto, akimirksniu
Medinos gyventojus pavergė ir išsivedė,
Jų turtus, gyvulius visus pagrobė
Ir visus sumušęs, kurie kartais ir kirviais
Priešintis bandė nenorėdami pasiduoti.
Priėję Damasko vartus, trumpam sustoję,
Pradedą sunokusius javus deginti,
Pajuoduoja laukai kaip pelenai, kai
Gaisras baigiasi,
Nebelieka nei vienos neliestos vietos,
O viskas plika lieka.
Nes, nieko nelaukęs, ir medžius iškerta,
Nė stiebelio nelieka, nei šaknų žemėj;
Bet kokia narsa miršta, kiekvienas bijosi
Matydamas, kad visų prapultis laukia.
Kaip kad tamsiais sparnais tirštas debesis
Dangų uždengia, švilpia, žaibuoja, griaudėja siaubingai.
Jūreivis, bures nuleidęs, dejuodamas skuba,
Kad, į krantą grįžęs, valtį uoste pririštų ;
Juodadarbis vasarą dreba, bijodamas sako:
»Miestą man kruša sumuš, vynuogynus
Ir javus, kurių stiebai jau dygsta.
Vaje! Praradau akimirksniu savo maistą, visas savo pastangas:«
Taip, ugningai Oloferno valdžiai pakludamas,
Jaudinasi dėl visko, naujienų laukia ir, viską išbandęs,
Pasiuntinius siunčia, kurie, tyliai prieš jį atsistoję,
Nieko neklausdami, jam nusilenkia,
Nes, negalėdami su juo lygūs būti, mieliau pasiduoda
Ir, priėję prie jo, taip taria:
»Nereiklauk iš mūsų daugiau, meldžiam, jėga tavoji,

Negu kad visa žemė, kuri mūsų buvo, tavo taptų .
Geriau, kad tau paklustų viskas, kas gyva,
Negu, kad visi bėgtų iš čia ar mirtų , sielą praradę;
Numalšink taigi pyktį , tai bus tau garbė,
Jei malonę šią mums padarysi, karalius bus tau dėkingas.
Nes labiau jam patiks tie, kas jam tarnaus,
Kas dirbs jo žemėj, o ne ją apleis.
Grandinių ir mirties tie nusipelno,
Kurie nepasiduoda kariuomenei galingai.
Tiesa, visos mūsų viltys
Yra tavo rankose: apylinkės, kaimai ir miestai,
Laukai ir pievos, ir galvijų bandos:
Lai visa tai būna karališkos šviesybės.
Visas turtas ir visa šeima su juo,
Ir visi kiti daiktai, ir mes patys
Tarnausime tau, karaliaus didenybe,
Tik priimk mus dabar į taiką malonybės.«
Kol kas jis prievartos prieš juos nenaudojo,
Bet nuo tada niekas nebus laisvas
Nuo įstatymo, kurį karalius išleido, ir kai tik
Karaliaus vardą išgirs, puls ant kelių garbindami.
Ar esat matę kvailesnį pasipūtimą už to,
Kuris nėra sąmoningas, galvodamas, kad aukštesnis už Dievą yra?
Kiek vėliau numirs, taigi ir pradvoks
Ir palikęs daiktų daugybę, su vargšu susilygins.
Tas, kurio dabar bijoma, vėliau niekam nerūpės,
Kai karste gulėdamas išsities;
Ir tas, kuris savo žemę valdyt trokšta,
Kiek palauks, maistas sukirmys.
Tas, kuris savo pykčiu šią tautą slegia,
Vėliau bus akmeniu prislėgtas.
Tai bus jo galas, to, kuris dabar stovi
Ir mano, kad net mirtis jo bijo.
Bet tas, kuris pasipūtimui atsiduoda,
Kas nepriimtina yra, tas maloningas būt negali:
Pakankamai turtų užvaldęs ir įkaitų paėmęs,

Ir toliau jų nesigaili, karius pasiima.
Kiekvienas priklaupęs drabužio kraštą kėlė,
Garbindamas tą žmogų.
Tokia baimė visą šalį apima,
Didūs ponai iš miestų pas jų
Eina ir įvairias linksmybes rengia.
Žvakes jam degina, karūnas atneša,
Dainuoja jam dar ir šokius šoka,
Čia jam groja gusle¹ su leutaši²,
Diple³ nuskamba, su jais nakaraši⁴.
Net tai nesušvelnina jo rūstybės,
Daugeliui miestą sugriovęs, sunaikina ir šventoves,
Kur jų dievai gyvena. »Dievas« –taria– »yra ne kas kitas,
O tas, kurio visi bijosi, Nabuchodonosaras.«
Atsiskiria nuo tų kalnų, Sobalijos Sirija
Eina, leisdamasis iš ten, ir dar Apamiją,
Mesopotamiją irgi praeina ir čia
Pasiekia Jolumiją, kur palmės auga.
Gebabų valdžia yra toj valstybėj,
Miestus užima visus ir visą jų turtą;
Čia įkūrę stovyklą, surinkdami visą kariauną,
Ir čia taip trisdešimt dienų, praleidžia.
Kol visi atvykstantys nesusirinko,
Jau mėnuo šviesdamas antrą ratą eina;
Jaunatis buvo tada
Kai čia atvyko pirmas kariauonos būrys.
Niekas jam nesipriešino, kurie tai girdėjo,
Visus juos apėmė baimė, visi išsigando;
Ir žydai baiminosi, kad ir jų
Sunaikinimas ir vargai neužkluptų .

¹ *Gusle* – tai tradicinis kroatų styginis instrumentas, turintis tik vieną stygą; grojant yra naudojamas strykas. Grojantis tuo pačiu metu dažniausiai dainuoja.

² *Leuta* – liutnia. *Leutaši* – žmonės, grojantys šiuo instrumentu.

³ *Diple* – tradicinis pučiamasis folkloro instrumentas, pagamintas iš medžio.

⁴ *Nakare* – tradicinis instrumentas, skirtas ritmui palaikyti. *Nakaraši* – žmonės, grojantys šiuo instrumentu.

Dėl to pasiuntė žmones, kurie, eidami Samarija aukštyn,
Prie Jerichono, įsikūrė ant kalno viršūnės.
Dar aptvėrė karius ir namus savo kaip galėjo,
Į miestą sunešė javus maistui
Tuo sunkiu laiku laukdami žūties.
Kai didis šventikas Elijakimas parašė laišką,
Nes buvo susirūpinęs, tada jį nusiuntė pas visus tuos,
Kurie Dovaine ir prie Ezdrelono,
O po to ir pas kitus: kad nebūtų namuose
Ir saugotų kelią, ir kad užimtų lomą,
O duobes plytomis uždengtų,
Kad priešai priekin neprasiveržtų,
Norėdami sugriauti Jeruzalės sieną.
Nebus jiems nei gėda, nei baisu, jei viską padarys,
Ką jam šventas žilas šventikas raštu įsakė;
Mieste visi nuolankiai meldėsi ir visi pasišventė visiškam pasninkui.
Šventikai dar savo pečius apsigobė,
Šiurkščiu skarmalu ir ašaras liejo,
Vaikus prie Dievo šventyklos nešė,
O altorių brangiais audeklais apdengė;
Tada visi vienu balsu meldėsi, kalbėdami:
»Dieve, kuriame yra visos jėgos,
Pažvelk į mus iš viršaus ir išgirk mūsų balsus,
Ir išvaduok mus nuo biamės tų, kurie mus dabar skriaudžia
Neleisk, kad tokia žūtis ištiktų tautą –
Tą tavo tautą – kurią nori sunaikinti piktas vilkas!
Tegul tavo rankų stiprumas sulaužo
Ginklus, strėles, lankus to, kuris negerbia Dievo.
Neleisk perkelti tavo sosto
Ir ištuštinti tavo šventovės altoriaus.
Kasdien ant jo deda tavo garbei šventas
Aukas, kurios nuvalo nuodėmingųjų nuodėmes.
Ar matai, kaip jis, po pasaulį skubėdamas,
Gaudu kruviną grobį draskydamas, žudydamas
Ir miestus griaudamas? Tu Jeruzalę
Apgink, saugodamas, kad nesugriautų,

Ir kad jos apylinkių neužimtų, ir turtų jos, kuriuos
Ne per dvejus, ne per trejus metus surinkome, o per šimtą metų.
Ir dar dešimt kartų tiek, nuo tada, kai čia atsikėlė
Ši tauta, kuri nebuvo neturtinga net tada, kai paliko Egiptą.
Neleisk motinoms netekti mylimų sūnų,
Kad negalėdamos žiūrėti, nuo ašarų uždustų,
Kai visi žiauriai surišti bus
Ir mušami vedami į tolimą vergiją.
Jis toks nemaloningas, kad, užimdamas miestus,
Viską po kojom meta, neatleidžia net moterims,
Jis jas žemina ir menkina,
Kur jas mato liaudis, kur jas mato vyrai.
Tu atimk galias tų, kurie savo žiaurumu
Yra galingesni už visus kitus savo jėgos stiprumu.
Jeigu tu jiems savo valdžia neuždrausi,
Kas bus tas, kuris pats gali apsiginti?
Susimilk apginti mus, Dieve,
Neleisk jiems čia įsitvirtinti: tavo galybė viską gali;
Tau lenkdamiesi, maldaujame su ašaromis,
Neleisk, kad mus užkluptų tokie vargai.
Kai tik tu norėjai, nuo klaidų ir pančių,
Ir nuo stiprių rankų tu mus išvaduosi.
Tu mus vedei per jūros dugną,
Paskandinai tuos, kurie norėjo mus išvyti.
Be to, bijodami tavęs, kaip tu pats ir žadėjai,
Tie, kurie čia stovėjo, pasitraukė nuo mūsų.
Taigi, pažvelk į mus, Dieve, dabar
Ir savo malonę atsiųsk kaip ir tada.
Tikėjimas ir viltis mūsų esi tik tu,
Neleisk, kad mus valdytų tas, kuris ne su tavimi.
Mes nuodėmingi, Dieve, bet kur tavo malonė?
Tavo tauta nei valgo, nei geria, meldama »Pasigailėk!«
Pasigailėk, tau skirta suteikti
Malonę tiems, kurie tavęs to meldžia,
Mes tau tarnausim ir siela, ir kūnu,
Įstatymą išpildysime, padėk mums.«

Taip žmonės verkdami šaukė,
Tokioje nelaimėje Dievą kviesdami;
Elijakimas, juos guosdamas, taria: »Aš jums sakiau,
Kad Dievas susimils, jus išgirdęs.
Pasninko ir maldų nenutraukite,
Nusižeminimą kasdien rodykite;
Bet prisiminkite Mozę, sakau jums,
Ir gerai žiūrėkite, ką ir kaip nugali.
Ateina į Radafimą karalius Amalekas, norėdamas,
Su visa Dievo tauta kovoti, manydamas,
Kad yra labai galingas ginklu ir palaikymu
Ir kad visus nugalės, ateidamas ton vieton.
Nei kardu, nei skydu Mozė jo nenugali,
Tik maldos jėga visai jį sunaikina.
Taip ir šį blogį sunaikins
Jūsų Dievas, jeigu jo maldausite.«
Pradėjo pasninkauti, tų žodžių klausydami
Ir aukas aukodami, nuolat melddamiesi,
Skarmalus nešiodami, galvas pelenais pasibarstę,
Tikėdamiesi, kad Dievas jų neapleis.
Kai pasigirdo tas ugninis Oloferno balsas,
Kad kalnų takai saugesni
Ir kad žydų valdžia pasiruošusi laukia mūšio,
Nustemba, išsigąsta ir dėl to įniršta,
Ir, sušaukęs į savo kiemą Amono vaivadas, pasako:
»Kas tie, kurie kalnų viršūnėse vaikšto,
Saugo praėjimus? Kurie tai miestai? Kieno gudrybė?
Ar dideli jų pulkai, ar tokia jau didelė jų galybė,
Kad turi drąsos stoti prieš mus?
Ar jie nežino mūsų drąsos ir jėgos?
Nepaisydami to, tokie jau jie drąsus,
Lai geriau jau mūsų nelaukia su pagarba!«
Kai tai sako, jam putos iš burnos virsta,
O jiems reikėtų padaryti kuo didesnę blogį;
Suneria pirštus ir palinguoja galva,

Ir iš tokio įniršio išverčia akis,
Nebežiūri niekas į jo veidą,
Murmės tik tarp jų, visiškai
Nutylantis tuomet, kaip kad mokytojai pasakius »Tylos!«
Ir įtūžęs piktai surinka
Piramasis Amono vadas,
Ahioras, nuolankiai praeda kalbėti:
»Būk malonus, pone, paklausyk,
Mes tau pasakysime tiesą apie tai.
Nes neverta tau meluoti
Ir sakyti taip kaip nėra:
Tai yra kraštai tautų, kurios iš žemių kaldėjų
Ateina į Mesopotamijos žemes.
Nes Dievą dangiškos šlovės sau išsirinkę,
Palikę savo tėvų garbintus dievus,
Harane pradėjo gyventi,
Kai tik į vieną Dievą tikėti pradėjo.
Ir po to visą pasaulį prispaudė badas,
Ta tauta, atsigavusi, pradeda gyventi Egipte
Kur lieka 400 metų, ir jų buvo tiek daug,
Kad niekas jų suskaičiuoti negalėjo;
Galingasis Egipto karalius neturėjo ramybės,
Nes ta dievobaiminga tauta taip plėtėsi.
Tai jis juos taip vargino ir darbu kankino,
Kad jie net vaikščioti sunkiau pradėjo.
Todėl meldamiesi Dievą kviesti pradėjo.
Dievas, juos mylėdamas, Egiptą sukrėtė.
Tuomet iš Egipto leido jiems išeiti
Ir Dievo pyktis baigėsi, nelaimės liovėsi.
Bet gailėdamasis Egipto karalius
Vėl juos užpuola tam, kad pavergtų,
Pavergęs apkrautų darbais kiek tik galima,
Sunkiais darbais be pasigailėjimo dieną ir naktį.
Tada Dievas, rodydamas savo galią tiems, kurie bėgo,
Siunčia jiems pagalbą, nes jie bijo.
Ant jūros kranto sustoja, jūra prasiskiria

Ir jie sausa žeme pirmyn patraukia.
Iš paskos ateina karalius su savo kariuomene,
Jūra juos apsupa ir vandeniū užlieja;
Sūkuriuose susimaišo žmonės, žirgai, kalavijai,
Ietys su vėliavomis: niekas neišsigelbsti.
O kai tauta pereina Raudonąją jūrą,
Dykumomis nuskuba link Sinajaus kalno:
Vanduo, kurio dėl kartumo neįmanoma gerti,
Saldus pasidaro, ir kiekvienas galėjo atsigerti.
Keturiasdešimt metų iš dangaus jiems krito mana,
Duona, kuria sotinosi tauta rinkdama ją kasdien;
Kur tik ėjo,
Kaimus, miestus ir namus be kovos užimdavo.
Kadangi už juos visada jų Dievas kovojo,
Niekad nepralaimėdavo, tik kai nuodėmei pasidavė,
Nes kai pripažino svetimus dievus, palikdami
Savo Dievą, Dievas juos pykčiui savo pasmerkia.
Kas miręs, kas gyvas į vergiją ėjo;
Kas, viską praradęs, verkdamas liko;
Dievas juos vėl gražina į pirmąją būklę,
Kad jie matytų, dėl ko gailėtis.
Su jo malone, karaliui Kanaane
Nelaimę siuntė ir karaliui Jebusėjui,
Taip pat Perižanui ir Etėjui
Karaliams Evėjui ir Amorėjui taipogi.
Pasisavinęs visas jų žemes,
Kas ką turėjo, kas gyva buvo;
visur amžina laimė buvo
Iki tol, kol kokio blogio nepadare.
Ne tiek jau daug laiko praėjo,
Ne tiek jau daug metų prabėgo,
Kai ta tauta buvo išvesta ir gyveno
Svetimose šalyse, nes nusidėjo
Ir kreipėsi į savąjį Dievą ir Dievas jų
Išlaisvina juos iš priespaudos
Ir sugrįžę į tas vietas, apsistojo
Ir savo rankose Jeruzalę laikė.

Dabar, mielas šeimininke, išduok tiesą
Ar tie, kurie aria ir kasa, nusideda,
Nes jeigu jie yra kalti ir dėl to
Dievas nepagalvoja, kad gali jiems daugiau padėti,
Suraskime tuos, kurie nusidėję:
Dievas iš karto juos perduos jėgai tavo.
Jeigu jie nesumelavo savajam Dievui,
Jėga ir suktumas jų neužvaldys.«
Taip taria protingai Akioras,
Kad išmintis kvailumą turi nugalėti,
Bet tai visiems kariams kaip įspėjimas nuskamba;
Ir klausia, ar galės nuo jo kas nors apsiginti,
Ir, džiaugdamiesi tuo, pagalvoja tada,
Kad jį įskųs ir nugalės šiandien.
»Kas yra« – taria – »anas šuva, kuris mano, kad
Ta tauta, mus pamačiusi, neatsuks nugaros?
Ir stovėdama ant kalno, ištvers,
Tauta, kuri net kaip pėstininkai žygiuot nemoka, nei žirgais joti,
Nei skydu apsiginti, nei kalavijo mūšyje laikyti!
Užpulkime juos arba sunaikinkime.
Jeigu jie priešinsis, tada jie sužinos,
Ką reiškia juoktis iš sukto Akioro,
Kai ir jį išvysime iš šių kalnų,
Ir visa žydų tauta pamatys, kad dievas
Nabuchodonosaras, kuris yra toks galingas,
Kaip Gogas ir Magogas⁵ – taip niršdami,
Taip, šlykščiai pykdami, jam murmėjo.
Rašo dulkėse ir smėlyje sėja
Tas, kuris bando garbėtroškai šiurkštuoliui patarimą duoti.
Nes tas neklauso tikrosios išminties,
Kuris pasiduoda šlovei tuštybės,
Tiesą pamina ir mėgsta pagyras.

(Dalia Kiškytė, Sigita Štakonaitė, Giedrė Miškinytė, Marija Matulytė, Marija Truselevič, Indrė Malakauskaitė, Birutė Šerkšnaitė, Ema Kazlauskaitė, Julija Gulbinovič, Vilija Plečkaitytė, Renata Taučiūtė, Vida Vinkšnelytė, Audinga Satkūnaitė, Alina Zadojenko, Agnė Zabolėnaitė)

⁵ Tai mitiniai Goro ir Magogo šalies karaliai, nepalankūs žydams.